

vzame kako ljudskošolsko berilo v roke, da ne bo tako po nedolžnem obrekoval teh pobožnih knjig, ki se običajno začenjajo in končavajo z molitvijo. Gospod pedagoški poštar nam lahko verjame, da ni vso dobo svojega pobožnega življenja premolil toliko, kolikor premolijo in prebožujejo otroci enega razreda v enem šolskem letu. Zato naj nikar ne renomira s svojim pobožnjaštvom, ker ga vsak ubog šolarček glede tega užene v kozji rog!

Enako globokoumna je sentenca, ki jo je poslal med strmeči svet dr. Zajc: „Učitelji naj bi se v učiteljskih učili praktičnih stvari, da morejo potem učiti svoje učenca“.

Ta izrek bi se dal primerjati samo še s kakim izrekom delfiškega orakla, tako zagonetno se glasi. Doktor vsega zdravilstva, g. Zajc, zna lečiti telesne rane, a šolskih ran ne ume zdraviti. Temu dokaz so ravno kar citirane besede. Da je treba reformirati učiteljska, smo že večkrat povedali tudi mi, in nedavno so o tem govorili učiteljski profesorji na Dunaju, o čemer smo poročali v svojem listu. To je nekaj pozitivnega, kar daje podlago resnemu razmišljanju in resnemu delu. A s praznimi besedami, ki nimajo nobenega jedra in nobenega smisla, ne opravimo ničesar. Zato so brez pomena tudi vse druge besede, ki so jih govorili ostali zborovalci.

Po naši sodbi bi bilo pametneje, da se na takih shodih sestanejo kateheti ter se pogovore o svoji nalogi. To bi bilo nujno potrebno in koristno!

Kratko: Kar so pametnega povedali, to so se naučili od nas, vse drugo je prazna beseda, pesek v oči, fraza!

Poudarjamo pa še enkrat: najvažnejše in najzanimivejše so pozabili in preslišali. In to je klic: Dajte učiteljstvu kruha!

Naš denarni zavod.

Geslo: Kar plodono naložim,
v pomoč le sebi podarim.

Hranilnica in posojilnica Učiteljskega konvikta v Ljubljani,

— registrovana zadruga z omejenim jamstvom. —

Promet do konca vel. srpana 1906 **K 189.496.30.**

Naznanilo. Kdor želi od zadruge kakih informacij, naj za odgovor priloži 20 h v poštinih znamkah. Na prošnje brez vpošiljatve navedenih znamk se ne odgovarja.

Slavnost srbskega učiteljstva.

(Konec.)

Konferenca za snovanje Jugoslovanske učiteljske zveze.

Dne 20. avgusta se je ob 8. uri zjutraj začela ta konferenca v mali dvorani pri Kolarcu. O tej konferenci bomo še govorili, za danes podajamo le suho poročilo. Konferenco je otvoril tovariš L. Jelenc, naglašajoč v lepem govoru velik pomen duševnega zblizanja jugoslovanskega učiteljstva. Na delo, da se uresniči ta ideja! Za predsednika je bil na njegov predlog izvoljen g. Davorin Trstenjak, za podpredsednika g. Jovan P. Jovanović, za zapisnikarja g. Staniša Stanišić in predlagalec. Poročal je tovariš Ivan Šega. Mala dvorana je bila kmalu tako napolnjena, da ni bilo nič več prostora. Zato smo se preselili v veliko dvorano, ki je bila v kratkem času zopet polna, ko je prevzel g. Trstenjak predsedstvo, je govoril g. Jovan P. Jovanović, ki je izprožil v svojem listu „Prosveti“ misel o taki organizaciji.

Temeljito, s splošnim odobravanjem sprejeto poročilo tovariša Šega priobčimo pozneje doslovno.

V imenu hrvaškega učiteljstva je govoril g. Tomislav Ivkanec, ki pozdravlja to idejo. Hrvatje so v principu za tako združenje.

G. Stevo Janošević iz Slavonije je razvijal misli: Svobodna šola — svobodno učiteljstvo — svoboden narod. V enakem smislu je govoril g. Milan Smiljanić.

G. Dimitar Granscharoff se je izrekel za osnovanje take zveze v imenu bolgarskega učiteljstva.

G. Uroš Blagojević je govoril v imenu srbskega učiteljstva iz kraljevine, ki stoji zmeraj pripravljeno za skupno kulturno delo.

G. Jovan Blagajević, starosta srbskega učiteljstva iz vojvodine in urednik „Goluba“ v Samoboru, priporoča učenje vseh jugoslovanskih jezikov.

G. Plamenac, nadzornik iz Črne gore, dokazuje, da je grmanstvo naš skupni sovražnik.

G. Vojslav Borić iz Bosne govori v imenu bosanskega srbskega učiteljstva.

G. Jovan P. Jovanović pravi, da ni naš današnji sestanek političnega značaja, nego prosvetno-šolskega.

G. M. Hajný (Čeh) želi, da bi ne pozabili Čehov, nego osnovali vseslovansko učiteljsko zvezo. G. For. Jovanović takoj pove, da nismo pozabili Čehov, nego da se moramo najprej združiti mi, ki smo bližje skupaj, potem se zvežemo tudi z brati na severu.

Potem je govoril g. Djoka Popović iz Novega Sada, glavni šolski referent za srbske šole na Ogrskem, ki je dejal, da bo novi zvezi naloga, boriti se za materialni in moralni interes učiteljstva.

G. Kuzman Milovanović, urednik „Nevena“ v Novem Sadu, predlaga, da izide celokupno delo tega sestanka v tisku.

S tem je bila debata zaključena. Poročevalec tov. Šega odgovarja raznim govornikom in prečita načrt pravil. Naposled sprejme skupščina resolucijo hrvaških delegatov, ki nalaga današnjem predsedstvu nalogo, da kliče za leto dni prvi jugoslovanski učiteljski kongres, ki naj definitivno ustanovi novo to organizacijo.

Potem zaključi ob 1/2 1. uri g. Trstenjak kongres, ki se je izvršil v najlepšem redu in je že v principu sklenil ustanovitev Jugoslovanske učiteljske zveze.

V Topčider.

Istega dne popoldan smo se odpeljali na tramvajih v Topčider, kjer je imel knez Mihajlo svoje letovišče. Topčider je lep, obsežen park, ki se da primerjati z ljubljanskim Tivolijem ali z zagrebškim Maksimirom. Iz Topčidera smo šli peš v Smutekovac, odkoder je krasen razgled na Belgrad, ki se razgrinja pred teboj v slikoviti svoji leži. V Smutekovcu nas je čakalo presenečenje. Lastnik tamkajšnje pivovarne, g. Wajfert, je pogostil vse izletnike. Bilo jih je okrog 500. Gosp. Davorin Trstenjak, ki je predsedoval stolu, se je zahvalil rodoljubnemu gostitelju, tovariš E. Gangl pa je proslavljal gostoljubnost srbskih tovarišev in istinito kolegijalnost, ki vlada med srbskimi učitelji in učiteljicami. Ganglov govor je napravil največji vtisk in je provzročil burno ploskanje in odobravanje.

Slavnostna gledališka predstava.

Na čast gostom je bila istega dne zvečer v kraljevem gledališču slavnostna predstava. Sezona se tedaj še ni začela, in igralci so bili še večinoma na dopustih. A naučni minister jih

je poklical brzojavno v Belgrad, ker je hotel prirediti učiteljstvu izreden užitek. Gostom so bili odkazani prvi sedeži.

Uprizorili so prvo dejanje iz narodne igre „Djida“, potem Mušičevo enodejansko „Knez od Semberije“ in pa sliko „On“.

Ta slavnostna gledališka predstava nas je uverila, da je srbsko narodno gledališče res tempelj prave in najpopolnejše dramske umetnosti. Z največjo silo je na vse prisotne učinkovala posebno Mušičeva drama. Pisatelj je bil poklican na oder.

Ogledovanje.

Drugi dan smo si ogledali mesto in njegove znamenitosti. Posetili smo „Učiteljski dom“ in „Šolski muzej“, opoldne pa smo šli v kraljevo palačo, kjer so nam razkazali vse dolnje krasne dvorane, potem kraljeve hleve in vozove. Starega konaka ni več. Porušen je do tal, ki so prekrita s pestrobojnim cvetjem. — Popoldne smo se vozili s parobrodom po Dunavu in Savi. Od obrežja gor se širi Belgrad, dve mogočni kupoli kraljevega dvorca kipita k nebu. — Na krovu je svirala vojaška godba in so odmevale domoljubne pesmi. Deževalo je. Za hip so se pretrgali težki oblaki, sonce je obililo belo mesto, stoječe v polkrogu na obali. Vladala je vseobča radost.

Banket.

Slavnostni dnevi so se zaključili z banketom, ki je bil prirejen v veliki dvorani pri Kolarcu istega dne zvečer za 350 oseb. Banketa so se udeležili tudi minister prosvete, minister javnih zgradb in namestnik župana, g. Živko Tadić. Pri banketu je igrala vojaška godba. Vrsto napitnic je otvoril g. minister Nikolić, ki je pripil „prvo čašo prvemu Srbu“, kralju. Izmed mnogih napitnic omenjamo samo ono, ki je z njo pozdravil Hrvate, Slovence, Bolgare in Čehe g. M. Jović. V imenu Hrvatov se je zahvalil g. Davorin Trstenjak, ki se je, ginjen do solz, veselil ljubezni, ki je zopet približala Srbe in Hrvate. Trstenjakov govor je izval hrupno pritrjevanje. V imenu Slovencev se je zahvalil tov. E. Gangl, ki je govoril o nalogah učiteljstva. Zbujajmo v vsakem človeku najprej vero v lastno moč in spoštovanje do samega sebe. Tako napravimo iz vsakega otroka junaka, in potem lahko vprašamo: Kdo je močnejši od nas! (Viharno odobravanje.) Z delom, ki ga posvečamo človeštvu v korist, najlepše izpolnujemo pesnikov nauk: Sveto služimo sveti domovini! (Ploskanje.) To je ves naš program: služimo domovini in človeštvu, in tako je naše življenje plemenita žrtev! (Hrupno odobravanje.) Vzor takega plemenitega dela je srbsko učiteljstvo. Nazdravlja njegovemu udruženju in predsedniku g. Urošu Blažgojeviću. (Ploskanje. Godba zaigra „Naprej!“) Za Bolgare se je zahvalil g. Granscharoff, za Čehe pa g. Hajný. — Ob 11. uri je bil oficijalni del končan. Potem se je začel ples, ki je trajal pozno v noč.

Odhod.

Slovinci in Hrvati so se odpeljali drugo jutro ob 1/2 6. Na kolodvor je prišlo več srbskih tovarišev, ki so se presrečno poslovili od drugih gostov. V imenu teh se je zahvalil g. Davorin Trstenjak. Spremil nas je tudi prijatelj Jovan P. Jovanović. Ko se je poslavljaj, so mu bile rosne oči. Obljubil nam je, da pride prihodnje leto z večjo družbo k zborovanju naše „Zaveze“.

* * *

Minili so lepi dnevi, a niso minili kakor šumna veselica brezsledno. Sad prinese bodočnost.

Med dvema ognjema.

Učiteljstvo je prišlo sedaj zaradi zamotanega političkega položaja med dva ognja. Do sedaj smo se borili odkrito, dostojno in pošteno samo s klerikalizmom, v novjšem času nas napada tudi liberalizem. V tem boju bi podlegli, ako bi se ne zavedali svoje moči. Mi bijemo boj z zedinjenimi močmi pod geslom: Vsi za enega in eden za vse! Če sta bili kdaj potrebni edinstvo in sloga v naših vrstah, sta gotovo najpotrebnejši sedaj. Naš boj je plemenit, z dobrim namenom in za dobro stvar, čeprav je silno težaven. Imeti mora prej ali slej dobre nasledke. Naša zavračanja se naslanjajo na gola dejstva; resnici in pravici je težko zapreti vrata. To nam daje moč, pogum in vztrajnost. Po tem programu smo se bojevali do sedaj, tako se hočemo bojevati vbodoče, kar je našemu stanu tudi primerno in zanj častno.

Obe stranki nas ponižujeta v očeh ljudstva kot ničvredne lenuhe, kričače, prepirljivce, brezverce, liberalce itd. Vse to obrekovanje ne pozna izjem, ves stan je polit z gnojnico. Ponižujejo nas in zasmehujejo. Taka pisava se obsoja že sama pri razsodnih ljudeh, pri nerazsodnih ima pa zle posledice. Klerikalizem meče smradljivo gnojnico neprestano zlasti v „Domoljubu“ na naš stan. S slastjo je pobral zadnjo obsodbo v „Slovenskem Narodu“ ter jo podal svojim nerazsodnim ovčicam. Namen klerikalizma je znan; jemati namreč učiteljstvu ugled in spoštovanje med ljudstvom. To dela na katoliški podlagi že mnogo let, a uspehov ima le bore malo ali celo nič, ker ljudstvo pozna nas, naš trud in naše delo.

Čuditi se moramo pa našemu klerikalizmu, da to dela s hinavskimi, proti nebu povzdignjenimi, svetlohlinskimi očmi, kakor bi ne vedel, da je to pregrešno delo. Kakor posnemamo iz zadnje papeževe enciklike, sme pisati duhovščina v časopise le golo resnico brez strasti, žaljenja in ne s slabim namenom. To je tudi pravo. Mi smo že davno dokazali z golimi dejstvi, da se klerikalizem loči od prave katoliške vere kot noč in dan. On je zabredel v borbi za posvetnosti pregloboko v močvirje, da ne pozna več greha in temeljnih resnic naše vere. Sedma božja zapoved nas uči, da ni smrten greh samo oškodovati bližnjega na imetju marveč tudi na časti, zaradi česar bi imel lahko gmotne škode. Tega naš klerikalizem noče razumeti; on to lepo uči druge, a sam se noče ravnati po teh lepih naukih — in s tem dokazuje, da noče poznati avtoritete papeža niti Boga. On z namenom zlorablja verske resnice za dosego svojega namena, za nadvlado in svoj dobiček. Kdor tako dela z namenom brez poboljšanja, ni samo navaden grešnik, ampak je odpadnik, je očiten krivoverec. Mi smo že davno dokazali s premnogimi golimi dejstvi, da je naš klerikalizem po svoji pisavi, po življenju in zgledih na krivih potih — da je odpadnik in krivoverec. Ne samo to; dokazali smo tudi, da je navaden narodni slepar. Pozivali smo ga na odgovor, da naj ovrže naše trditve, ki smo jih voljni preklicati, ako nam dokaže, da ni res, kar smo pisali. Zaman smo do danes klicali vse doktorje sv. pisma na odgovor. Potuhnil se je naš klerikalizem, kakor bi ne vedel o vsem tem prav ničesar. To dokazuje, da smo na pravi poti. Mi moramo naprej do končne zmage. Mnogo je še duhovnikov, ki odločno obsojajo klerikalno politiko a zmagati ne morejo, ker jih je premalo. Ni toliko sramotno grešiti, bolj sramotno je, trdovratno ostati v blatu pregreh. Ako imajo voditelji našega klerikalizma še kaj čuta sramu, prepričanja do pravice, resnice in vere, naj krenejo na drugo pot. Krivica, ki jo dela klerikalizem in liberalizem učiteljskemu stanu, je prevelika in preobčutljiva. Vsaka krivica se mora poravnati. Mi odločno zahtevamo, da se nam povrne čast in poštenje, ki se nam jemlje potom tiska od obeh